ספר הקנה — סוד מצות פרו ורבו

סוד מצות פרו ורבו.

וגם אמר הכתוב פרו ורבו ומלאו ונתעוררו חז"ל בענין ואמרו בית הלל לא יבטל אדם מפריה ורביה אלא א"כ יש לו זכר ונקבה ובש"א שני זכרים, ופליגי תנאי אית דאמרו דבית הלל אמרו זכר או נקבה ואית דאמרו זכר ונקבה והלכה כב"ה דלא יצא מפריה ורביה עד שיעשה בן ובת, א"ל ר' א"כ אברהם יצחק משה נח הצדיקים מה יהיה שנחסר מהם מצות פריה ורביה שלא היה להם בת, ואם בת היא קללה בביתו של אדם ובמקום שפחה שלחה קב"ה כענין שאז"ל אוי לו למי שיש לו בת ואשרי למי שיש לו זכר ואמרו וכי אפשר לעולם בלא בת והשיבו וכי אפשר לעולם בלא בורסקי ובלא בסמי אלא לא דמי בסמי לבורסקי ה"נ לא דמי הבת לזכר והם אמרו הלכה כב"ה, א"ל בני שת משה חנוך נח אברהם באו משמטה שעברה ואין להם לעשות נקבות כי זה השמטה נקבה ואם לא יצטרף הזכר עם הנקבה לא יתקיים העולם, וזה שאמרו שם מלא על עולם מלא כענין ויעש יהו"ה אלהים, אבל אלו שבאו מזאת השמטה צריכים לעשות עולם מלא שהוא זכר ונקבה, א"ל ר' מה תאמר ביצחק שבא מזאת השמטה א"ל בני וי לעלמא אם היה מוליד נקבה כי הוא בעל השמטה הגדול, ולא ראית בני שאביו עקדו להתיש כוחו, ועוד ארז"ל היה לו בנים ומתו רב הונא אמר קיים פריה ורביה ור' יוחנן אמר לא קיים, ונראה דוקא כשאין לו בני בנים אבל יש לו בני בנים אפי' זכר מהנקיבה ונקיבה מזכר יצא, אבל תרתי מחד לא, א"ל ר' כלום חייב אדם רק לעשות המצוה וזה עשה המצוה ואם קב"ה עשה רצונו ולקחם זה העני למה הפסיד שכר מצותו וכי הוא רוצה זה שימות, ועוד בני בנים המצוה הוא למתים שטרחו ועשו המצוה ומה להם לאבות לקחת מצות בניהם רבונו דעלמא זה אכל וזה מברך ברכת המזון, אל"ב דע לך כי מצות פרו ורבו כוונתם גדולה שהבעילה שעושה צריכה להיות לשם שמים לא יכווין לצד חימום ורתיחת היצר אלא יכוין להוציא זרע לעולם כדי לקיים תורה ומצות ולהעמיד הדמות והצורה עליונה, וזהו שהרמיזו חז"ל כל שאינו עוסק בפ"ו כאלו שופך דמים וממעט הדמות וכאשר ישים מחשבות לבו אל השמים ממשיך נפש טהורה ונקייה מתוך הצורה העליונה הם העשר מאמרות, ואם דורס ואוכל מכה ובועל כדרכה ושלא כדרכה למלאות תאותו ויצרו הרע שולחין לו נפש טמאה קרובה לעמון ומואב וממזר ואז באים בחשבון באו חשבון ויקח קין ויהרגם.

והנה העולם שבנה נחרב וצריך לבנותו אחר ובני בנים הרי הם כבנים שכל העשר מאמרות בנים ובני בנים והם קיום העולם.

ועל שאין שם ב' מחד ע"כ ב' מחד לא מעלי.

ואל יקחך לבך שאם נפשו חשקה בתורה כבן עזאי ונדבק בה כל ימיו אין בידו עון כי לא ימצא בזמן הגלות כבן עזאי אלא ישא אשה, ואם נשא בת ת"ח הנה נדבק דיבוק אמיתי בלי משל ודמיון עשה איבריו בטהרה ושמר חותם המלך והכינו עם כל אבריו מרכבה וכסא מוכן לשרות עליו השכינה הוא שנאמר את ה' אלהיך תירא אותו תעבוד ובו תדבק בודאי כי את לרבות ת"ח, וכתיב ואתם הדביקים בה' אלהיכם חיים כולכם היום, ואפי' יש לו אשה ובנים ורוצה לישא עוד אשה אחרת על אשתו וכוונתו לשם שמים להעמיד צורה העליונה פעמיים הרשות בידו רק להיות לבו לשמים, ואין לו למעט העונה שהוא העונה שהוא חוב האשה באמת, והאומר מערב שבת לערב שבת הוא עונת ת"ח העובדים השם כענין אותו תעבודו ובו תדבקון הוא מלא בתורה בתוכה ובתוכי תוכה, ואין צ"ל אם מתה אשתו שישא אחרת אף כי הוא זקן להוליד בנים ובנות שכ"ז שיש לו כח להוליד ואינו מוליד קרוב הוא שמקצץ בנטיעות, וא"כ צדקו דברי ר' יוחנן בכל מילי, וגם אז"ל היו לו בנים לגוי ונתגייר ר' יוחנן אמר קיים פריה ורביה ור"ל אמר לא קיים וידעת בני שגם הגוים מצווים בפריה ורביה שכל מצוה שנאמרה קודם הדיבור ולא נשנית בהר סיני גם הגוים בכלל שכשם שיש עולם פנימי כך יש עולם חיצון והוא צורך השמטה וא"כ רב יוחנן הכיר וידע שורש הענין והלכה כמותו.

ועוד ארז"ל האיש מצווה על פרו ורבו ואמר פרו ורבו לאיש ולאשה במשמע, ועוד מצוה היא שאינו יכול לעשותה בלא האשה וא"ת שכופה ולוקחה בע"כ ועושה המצוה של פ"ו אלא הם אמרו שאין הדבר אלא ברצונה ומדעתה כענין האשה נקנית מדעתה.

אל"ר ואם היא אינה רוצה למה זה יבטל ותו מ"ע שלא הזמן גרמא הוא ונשים חייבות והם אמרו פטורות.

א"ל בני אף כי אמרו נשים פטורות מפ"ו ר' יוחנן גדול הדור אמר חייבות דהוא אומר על שניהם הוא אומר ויברך אותם ויאמר להם פרו ורבו.

א"ל ר' א"כ נעשה פריה ורביה בנין אב ויהיו נשים חייבות בת"ת ואת"ל כתיב ולמדתם אותם את בניכם אימא למעוטי גוים דלאו בני תורה נינהו, א"ל בני משום דהוי מורא ופ"ו שני כתובין הבאים כא' ואין מלמדין, א"ל ר' מורא ופו"ר מצרך צריכי דאי כתב

רחמנא מורא ה"א גבי פו"ר וכבשה כתיב איש שדרכו לכבוש חייב אשה שאין דרכה לכבוש פטורה, ואי כתב רחמנא פו"ר ולא כתב מורא ה"א איש ספק בידו לעשות אשה אין ספק בידה לעשות אימא לא תתחייב כלל ת"ל מורא וא"כ מצרך צריכי ונעשה פו"ר בנין אב ויהיו נשים חייבות בת"ת, אל"ב מורא לא צריך דאין ה"נ כשאין ספק בידה לעשות פטורה וא"כ הוי שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדין.

אל"ר ומ"ע שלא הז"ג דנשים חייבות מנ"ל.

אל"ב ממורא ילפינן מה מורא שלא הז"ג נשים חייבות אף כל שלא הז"ג נ"ח.

אל"ר והכתיב איש אשה שאין סיפוק בידה לעשות תפטור.

א"ל כתיב תיראו גם אשה במשמע וכשסיפק בידה לעשות חייבת.

אל"ר ונילף מת"ת להקל.

א"ל משום דהוו ת"ת ופ"ו שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדין.

אל"ר והאמרת ר' יוחנן בן ברוקא מחייב בפ"ו.

א"ל לדעתו לא אמרינן באמת בני פשט ההיתר, אבל ר' יוחנן ב"ב דיבר על דרך הסוד כי כשהאשה היא בת בנים חייבת באיש שכן בניין עולם הגשמי מאיש ומאשה הד"ו פרצופים כי היא עוברת בעשה דאורייתא כאיש, אלא הפוטר אותה אמר הואיל וכח האשה וכל פעולותיה מהאיש הוא ת"ת א"כ האיש צריך לחזור אחר האשה לתת לה מכחו להוליד וכן הדין אלא האשה החוששת בזה העשה אשרי לה ובלבד להיות לבה לשמים.

עוד ארז"ל אין האיש חייב במצוה זו עד היותו בן י"ח שנים לחופה וכיון שעברו י"ח ולא נשא עובר בכל יום בעשה דאורייתא.

אל"ר ומ"ש שבכל המצות בן י"ג וכאן בן י"ח לחופה.

אל"ב ולא ידעת שאל חי הוא יסוד עולם בעלה דארעא ובהיותו בן י"ח ניתן לו הכח לישא, א"ל ואיך יתחיל אל"ב הבעל יחזיר אחר אבדתו ומשדך ומקדש.

א"ל ולא קדש אלא סבל מאי.

אל"ב המנהגים רבו מצד שלא ידעו חומר הדין ועד היכן מגיע, ודע שאין לך עיר ומדינה להיות בתוכם מנהג אחד בלא הזזה אלא אלו מסבלי והדר מקדשי ואלו מקדשי והדר מסבלו ושניהם בעיר אחת, ולכן בני אין לדקדק כלל בזה רק שידך והדר סיבל ל"ש בעדים ול"ש שלא בעדים רק שיש עדים בשידוכין ונמצא דבר השוה פרוטה בידה משלו ודאי מקודשת, כי אין לומר במתנה נתן כי מ"ש עתה ולא קודם השידוכין אלא ודאי קידושין הן והעדים הלכו ואם בא אחר וקדשה מקודשת לשניהם, והאומר צריכה עדים מכניס טומאה בהיכל השם להוציא א"א בחוץ כי השידוכין הם עדים המעידים שבודאי קדשה והעדים הלכו ומינה לא תזוז בני, כי כאלה עושים ועוברים ומושכים להם נפש מסאבא ולעמק המרכבה אינם יורדים והנם הם חתומים בכבוד ובתפארת ומהשם אינם מתביישים אלא עושים חילופים וחילופי חילופים, ולמה לא ידרשו חומרות ולהכריז הנדרשת מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא ולדעת כאז כתר מעלה הראשונה והתכונה הוא יסוד הממשלה וג' כנסת הגדולה, ודע בני אראלים צעקו חוצה ומלאכי שלום מר יבכיון על שקוצצים הנטיעות וקצצו המסעות והבנין נפרד והכסא נחלק הם המקילים במצוות ומורים הוראות בסברא וסוברים שישיגו חיים על שנושאים ונותנים והם אינם יודעים כי למות תוצאות השיגו, לכן בני קידושין וגירושין ומיאונים וחליצות ראה עד היכן מזיקות ועולים ויורדים בעליות ותחתיות ותכריז והחמד היה להם לחמד, כי סוד התלמוד מסיני בא ואתא מרבבות קדש ואינם משימין על לב לדעת סודו ולהורות ענייננו אלא כ"א מורה כפי שכלו כסומא בארובה:

וגם אמר והיה אם לא תמצא חן בעיניו וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה ושלחה מביתו ונתעוררו חז"ל לומר שאין הגרושין גירושין אלא מדעתו ומרצונו אבל שלא מרצונו אינה מגורשת, אבל האשה מתגרשת בע"כ.

אל"ר מ"ש מקידושין שאינה מתקדשת אלא מדעתה.

א"ל קידושין קדושה וברכה צריכה לפנות עצמה מכל טומאה לקבל קידושין כענין פניתי את הבית וע"כ מדעתה, אבל גירושין מחמת עון אף בע"כ כענין ובפשעכם שולחה אמכם: